

«Математика дойдутугар куулэйдээын» (орто бөлөх)

Иитээччи: Ушницкая Ульяна Анатольевна

Сыала – соруга: 4 сыыпыраҕа диэри сөпкө аҕыы, улаатыннараран, кытчатан; геометрической быһыылары билии, сөпкө ааттааһын, тэннээн көрүү. Ол көрбүтү сөптөөх тылынан этии, (*үрдүк - намыах; суон - синньигэс*), Хайысхалары салгыы үөрэтии. Оҕо истэр дьобурун сайыннарыы Ситимнээх сана, болжомтолоох буолуу, толкуйдуур дьобурун сайыннарыы. Толкуйдуу үөрэнии, көхтөөх буолуу, сыалы ситиһии, бэйэ үөлээннээҕи истии.

Тутгар матырыйаал: оонньуур массыына уруула, сибэкки аппликация (Зустуука), лыах (4устуука), дьүһүннээх кумааһыттан оноьуллубут сибэкки сэбирдэхтэрэ (бустууга), оҕо ахсаанынан килиэй, от күөх өннөөх миэтирэнэн танас. Геометрической быһыы квадрат, көнө муннук, төкүнүк, ус муннук, кыра кирилизэс, кыра икки остуол, 6 устуука олоппос, биир скамейка. Музыкальной инструмент(бубен, дудочка, луоска, погремушка төкүнүк ойуулаах карточкалар (түөркэ диэри) хас биирдии оҕоҕо. магнитофон. Айан туьунан муз запись. Оҕолорго кыра математика дойдута диэн ааттаах карточкалар (6 устуука, призка)

Оонньуу “Математика дойдутугар куулэйдээын”

Иитээччи: Үтүө күнүнэн оҕолоор, эһиги күүлэйдиргитин сөбүлүүгүт дуо? Мин эһигини бүгүн “Математика” дойдутугар күүлэйдии барарга ынырыахпын баҕарабын. Эһиги миигин кытта онно барыаххытын баҕараһыт дуо? (оҕолор эппиэттэрэ). Онно барарга биһиги массыынанан айанныыбыт, баран иһэн тохтобулларга тохтоон математиканы төһө билэрбитин көрдөрөбүт. Бары математиканы себулуур инигит, дьи оҕолоор.(оҕолор эппиэттэрэ). Бэриллибит соруудахтары бары толкуйдаан оноруоххут дьи. (оҕолор эппиэттэрэ). Массыынабытынан барыахха. (Иитээччи иннигэр кини кэнниттэн оҕолор бары бэйэ бэйэлэриттэн тутуьан айанныылар) Музыка тыаһыыр. Дьэ маннайгы тохтобулга тийэн кэлэллэр.

“ Сибэккилээх сыһыы” тохтобула

Иитээччи: Биһиги сибэккилээх сыһыыга тийэн кэллибит. Оҕолор уонна иитээччи көбүөргэ олороллор. (көбүөргэ үс сибэкки уонна түөрт лыах баар).

Иитээччи: Көрүн эрэ, оҕолоор. Бу сыһыыга туох үүнэр эбитий?

Оҕолор: Сибэкки

Иитээччи: Маладьыастар. Өссө манна сибэккилэргэ лыахтар көтөн кэлэллэр эбит дьи. Лыахтар сибэкки минньигэс сумэһининэн аһыылар. Ол эрэри көрүн эрэ оҕолоор, лыахтарга барыларыгар биирдии сибэкки тиксэр да? (Сибэккини ааҕаллар, уонна лыахтары ааҕаллар. Иитээччи. Оҕолоор, хас биирдии сибэкки үрдүгэр, биирдии лыаһы олордуохха эрэ. Оҕолор олордоллор. Биир лыахха сибэкки тийбэккэ хаалар.

Оҕолор. Биир сибэкки тийбэт.

Иитээччи: Аабыахха эрэ хас сибэкки баарый?

Оҕолор: үс.

Иитээччи: оттон лыах хаһый?

Оҕолор: түөрт

Иитээччи: Оҕолор, туох элбэҕий? Сибэкки дуу, лыах дуу?

Оҕолор: Лыах элбэх

Иитээччи: Оттон сибэкки уонна лыах тэн буоларын наадатыттан тугу гынабыт? (иитээччи оҕолор эпшиэттэрин истэр уонна ситэрэн биэриэн сөп)

Оҕолор: Өссө биир сибэккени оноруохха наада. (Иитээччи оҕолору кытта эрдэ бэлэмнэммит дьүһүннээх кумаабыттан оноруллубут сэбирдэхтэри килийдээн сиибэкки онороллор).

Иитээччи: Дьэ аны сибэккибит уонна лыахпыт хайдах буоллулар.

Оҕолор: тэн буолла.

Иитээччи: Сөп. Маладыастар. Биьиги сибэккилээх сыһынан куулэйдэтибит аны поезпытгыгар олон салгы айаннаахха. Музыка тыабыр.

“Геометрической быһыы” тохтобул

Иитээччи: Иккис тохтобулбутугар кэллибит. Көрүн эрэ манна остуол турар эбит дьи. Остуол үрдүгэр туох баарый?

Иитээччи оҕолору кытта, геометрической быһыылар сытар остуолларыгар тийэр, уостуолу эргиччи тураллар. Остуол урдугэр, ортоку кыра кирилизэс турар, остуолга уна өртүгэр буккуллан, араас быһыылаах геометрической быһыылар тураллар: квадрат, көнө мундук, сытар.

Иитээччи: Оҕолоор, болҕойон көрүн эрэ, остуолга туох баарый? (сиэттэрэн боппуруос биэриэн сөп) ортотугар, уна өттүгэр, ханас өттүгэр? бу ханнык быһыыларый? Кинилэр хайдах дьүбуннээхтэрий? Икки кене мунугу көрдөрөр уонна ыйытар кинилэр туохтара майгынныырый? Туохтара атыный? (үрдүк - *намыах*; суон - *синньигэс*) (квадраты эмиз кердерер уонна эмиз ити боппуруоу ыйытар) Кинилэри араарыахха сөп да? (иитээччи оҕолорго сиэттэрэргэ боппуруос биэриэн син).

Оҕолор: Үрдүк уонна намыах быһыылар.

Иитээччи: Чэ эрэ, оҕолоор, түөрт үрдүк быһыылары уна өттүгэр уурун оттон түөрт намыах быһыыны ханас өттүгэр уурун. Туорт суон быһыыны ортотугар уурун эрэ. (оҕолор уураллар). (Маннык ус мунугу уонна текудук быһыыны онороллор)

Иитээччи: Маладыастар, аны аабыахха эрэ, уна өттүгэр хас буолла? Ханас өттүгэр? Ортоку? (бары бииргэ ааҕаллар.) Ааҕан бүтэн баран иитээччи.

Оҕолору хайгыыр уонна ооньуурга ыгырар.

Иитээччи: Оҕолоор, сынньанан ооньуубут да? (оҕолор эпшиэттэрэ)

Ооньуу саҕаланар. Иитээччи оҕолорго ооньууну быһаарар.

Оонньуу «Бэйэн дьизэбин бул»

(6 о5о5о олоппос)

Олоппоско төкүнүк, квадрат, үс муннук, көнө муннук, ньолбоһох быыылар сыталлар. Иитээччи оҕолорго остуолтан дьизэ ойуутун ылан биэртэлиир, ол бириэмэбэ музыка тыабыр. Оҕолор карточканы көрбөккө музыкаҕа үнкүүлүүлэр. Музыка тохтоотобуна оҕолор ойууну кереллер, уонна ол ойууга баар дьизэ ханнык быыыга майгыннырын керен, сөптөөх олоппоско баран олоруохтаахтар. (Оонньуу 2-3 хатыланыан син, иитээччи оҕолор карточкаларын уларытан атастабыннанан биэрэр).

Иитээччи: Оҕолоор, бийиги оонньоон сынньанныбыт, аны салгыы айанныбыт, бары миэстэбитин булуохха эрэ. Айанна турунуохха. (Музыка тыабыр)

«Музыкальной» тохтобул

(о5олор скамейкаҕа олороллор)

Бу тохтобулга, эниги музыка истиэххит. Мин бубены саайабын, оттон эыги маннай ытыскытынан мин хаста саайбыппын утуктэн саайабыт, ол кэннэ бу карточка кеметунэн хас тыаһы истибиккитин көрдөрөбүт. (X-р биир кыас иьиттэххитинэ биир круг ойуулаах карточка, икки тыас буоллабына икки кругтаах карточка.....). Оннук оҕолор тыас иьиттэхтэрин аайы карточка көрдөрөн иьэллэр.

Иитээччи: Оҕолор ханнык музыкальной инструмены тыаһатаары гынным? (оҕолор эппиэттэрэ). Тыас табыстабын аайы маннай ытыһынан таһынан баран, оҕолор карточканан көрдөрөн иьэллэр.

Иитээччи: маладьыастар, бийиги музыкальной тохтобулга сырыттыбыт араас музыкальной инструменнары кытта билистибит, кинилэр тыастарын иһиттибит. Тыастара майгыттыыр эбит да? (оҕолор эппиэттэрэ). Аны салгыы бийиги төптөрү уһууааммытыга(детсаппытыгар) барабыт. Миэстэбитин булуохха эрэ. (Музыка тыаһыыр айанна туруналлар). Сағаламмыт тохтобулларыга тийэн кэлэллэр.

Иитээччи: Оҕолор маладьыастар! Эниги хас биирдии тохтобулга, билиигитин олус учугэйдик көрдөрдүгүт. Ол иьин эьизэхэ өйдөбүннүк бэлэх туттартыбын.